

III

Скерл, неупецан, и помало разгаљен, ишчезава у непрегледној дубини прометне, пролазницима испуњене улице. То је споља. Док у себи зарања у празно, у *нигде*, у *ништа* (*sic!*). Тоне у нешто, чини му се да је то и спољашњим чулима опазиво, помисли да се то *нигде* некако прелива из њега, да *ништа* у њему плàви и овај осетима доступан свет – и он тоне у једно разливено, излишено *неизвесно*. А заправо се ништа не излива из њега. Напротив. Спољашње се увлачи у њега попут корњаче у свој оклоп. Наравно, увек нешто остане да вири, макар репић, врх, али глава је на безбедном. Тако се, баш тако, сва Скерлова чула посувратише у њега, пратећи га на путу ка тој *нигдини*. *Нигдођија*. Види једну *нигдођију*. Заиста је види. Као што се види дан око себе, или длан пред собом. Види густу маглу у себи. Дакле – не види!, види да не види, и то је виђење, можда је виђење над виђењем – али зато чује, он у себи чује клокот, ослушкује како у њему тече *ништа*, и осећа, заиста има такав осећај, осећа како му изнутра, до колена, зету ноге док улази у ту мутну воду, гази кроз вирове ледене *неизвесности*.

Последње *извесно* што је споља поседовао, место које је је сматрао „својим“ у овом колебљивом, несталном свету, где !– ту сам, ја сам **ту**, тако би себи казао, то сам, **то** јесам, казивао је другом, **то** је моја тачка, моја **ту**-тачкица у бескрајној равни стварности, ја сам ова **то&ту**-тачка, мислио је, бескрајно је ово светско, мислио би, недогледно је, превртљиво, али ова тачкица, помислио би, то јесте једно опиљиво **ЈА** – а сад?[?]– сад је последње *игде* у којем на стваран начин бејаше, било неповратно похрањено у црној кутији. Она неће и не може, попут оне авионске, сведочити о

узроцима његовог данашњег пада. Нема у њој такве моћи и запремине, али макар до сумрака, до краја просјачке смене, сачуваће у себи свежањ кључева са емајлираним привеском у облику мале ружичасте сове. Чуваће га као доказ, као *corpus delicti* којим је изведен коначан чин, завршна сцена једног напречац урушеног бивања. Пукла је раван, безгранична, еуклидовска, равна као длан, праве, полуправе, и тачка до тачке, све врви, а једна тачкица више не садржи ни делић оног скерлежијанског опипљивог ЈА. Позна је попут гнезда из којег је испао неопрезни птић. То беше једно неспретно пиле, неодлучно – или, пак – беше птић одважан, смео, најсмелији. Свеједно је да ли су по чему пребацили или подбацили, били су упозорени, припрећено је, али нису се обазирали, и оба ће сад, и Скерл и птиче, заувек ће изгубити, изгубили су своје **то&ту** место у свету. Таквима неће порастити крила у стварности која се одвајкада, а намерава то чинити и до истека вечности – одувек се јесте држала златне осредњости, прилагођавала се, тако је Скерл казивао, тупљанима и тупљанкама, пријатељи, казао би, свет вам је адаптиран за становништво Медиокритетије. Као клима-уређај, казиваше, подешен на просечну температуру, свет је нарихтован на све просечно-жалосно, на штурку културу, на заглупљујућу апаратуру, на говећу мускулатуру.

Михајло Скерл, неупецан и помало разгаљен, Господи с тобоју!, ишчезавао је у непрегледној, Господи, чујеш!, дубини ужурбане улице. То је било споља. А у себи слути, тек наслућује, дакле – само предосећа, још увек се не усућује то пропустити у свест као мисао, предосећа да тим чином, иако чин беше спољашњи, **звец!-звец!**, ипак јесте негде у нутрини себе заувек забравио сва врата свог досадашњег постојања. Затворише се тако за њим и она кроз која беше прошао, силазећи „прстију промрзлих у никад му даљу долину“, а забравиће се и вратнице многих других улаза, капија, капицика којима је свет, људски свет, самог себе премрежио. Исто тако, као планински превој који затвори

незадржива, смртоносна лавина, и у души му се одједном затрпаше, запречише многи пролази ка осунчаним пропланцима властитог духа, ка оним најсветлијим, и ето га где стоји сам пред собом закључан, закатанчен, налик одоцнелом путнику који у сумрак и ужаснут стиже пред високо, превисоко подигнут, већ непрелазан мост, иза којег спава тврдим бедемом опкољен, од мрака и од сваке друге грозоте и злице – заштићен град. Мора се преноћити у шуми, са зебњом помишља путник, осврће се, звера, светлуцају ли где у тами очи курјачке.

Тако се у себи осврће Скерл. Осећа, предосећање се испилело у осећање – осећа, а већ и зна, сад зна да му звецкање бивших кључева његовог наставничког кабинета, за њега то беше њихово последње звецкање, још га чује, још га прати нечујни хук напуштене совице, чује како му бивше звецкање управо откључава друге двери, двери неке сабласне, тако осећа, једне недогледне, негде ван њега, ван свега, а баш њему, то зна – у њему постојеће, звец!-звец!, *нигдине*.

На пусти оток тај, од памети кроз пуст – пожелеле некако омеђити ту *нигдину*, учврстити је, фиксирати изненада надошлом сликом стихова; **Ноћу ме избаци, живота суров вал**, ваљда му се учини да би баш александринац, својим дванаестерачким волуменом, том одвајкада благословеном дванаестицом, туцетом својих слогова, да би њиме могао обујмити, сапети и некако поништити ово црно *ништа*, које му ненадано, петка тринаестог, зевну над животом.

И осванух човеком... – да ли: „осванух“; или пре: „сванух“? Свануо сам... ; човек сам... ; јесам, човек сам међу људима, или... – „међу тупљанима“, можда „'о, међ'тупанима“ – свеједно, оба полустиха имају... – је'н, два... + ова чет'ри... – дакле, једнаког су силабичког квантитета. Римоваћу: вал–јал, а после би могло пуст и туст, рецимо: **суров вал – нигдине јал**.

Дакле: *Међу људима тим, сванух кô човек... кô човек...*
 – рецимо: туст. Сад ми треба полустих од *нã-нã-нã* – три, и
 још толико, *нã-нã-нã*, дакле – шест слогова, па онда: ... *неке*
нигдине ...

Дакле, могло би:

А наоколо свуд, нигдине неке јал.

Значи:

На пусти оток тај, од памети скроз пуст,

Ноћу ме избаци живота суров вал.

Међу људима тим, сванух кô Човек туст,

А наоколо свуд нигдине неке ... – али осети како му кроз
 стихове као кроз танан вео, попут оног леденог додира во-
 де на дечјем длану, осећа како му то студено *нигде* дахће у
 лице. Стоји тако мокар, на том жалу међу туљанима, фока-
 ма и тупљанима, стоји међу „тупанима“ – и осећа једну не-
 стварну студен. Душа је гола, сама, а около све јесте лед,
 недогледни лед. И цвокоће.

Изнутра.

Душом слеђеном.

То осећа.

Али,

шта је то осећати?

Шта је то бити осећати?

Не: сећати, сећати се – већ: о-сећати, осећати.

Видиш, можда се може бити само кроз осећати?

Кроз било какво осећати.

Без икаквог мислити.

Замисли, бити без и најмањег мислити.

И без икаквог-никаквог памтити.

Само осећати. Чисто, најчистије осећати.

Чисто осећати за чисто бити.

Бити – али не један умни, не један Човек,

– већ патетични туљан међу таквим туљанима.

Људ, људан-тупљан међу отпамећеним људанима.

Ако осећам – постојим. Ако постојим – осећам.

Emotio, ergo sum.

Дакле, има ли сад таквог осећања у мом бити?

Икаквог?

Људског, макар и туљанског, тупљанског?
 Ма каквог, али трајног осећања?
 Има ли у мени неке постојане емоције?
 Такве да постоји ван сваке сумње?
 Да стоји ...кано^д кли^дсури^дне!
 Да је има и по процени неког судије.
 Строгог.
 Неког најситничавијег који се да замислити.
 Неке правне цепидлаке.
 Ето, нек буде као једно такво закерало.
 И буде као судија.
 Буде судија врховног суда моје егзистенције.
 И онда пресуди Њихова Закерајућа
 Цепидлакствујушча Часност:
 Устаните , молим!,
 У име поретка васељенског пресуђујемо:
 Неко, некакво, какво-такво осећање у њему, у мени,
 ипак постоји. Ипак! Ван сваке здраворазумске сумње.
 Јер и таква је скепса за људско-тупљанска осећање добра
 Та здраворазумска.
 Једнострана.
 Касапска.
 Шлосерска.
 Здравопростачка.
 Има ли каквог,
 макар и у најдубљем виру душе,
 има ли неког осећаја да по њему могу бити једно бити,
 да непорециво ипак јесам?
 Да ме изнутра живог има,
 иако сам споља овако мртав, згранут, скамењен?
 Да ме под каменом заиста буде?
Emotio, ergo sum!
 Осећам ли?
 Да ли ишта?
 И шта?

Или... – ништа.
 Изгледа – баш ништа.
 Шта?–Ништа!
 Ништа-шта. Штаништа...ништ^а... ш^нта^ашта...
 Само јека.
 Шупља је^ека^а.
 Ништа *cogito*, ништа *emotio*.
Dead man.

Dead man walking!

Мртав, а хода. Још само 'ода.

Као кокош обезглављена. Још корак, тек два, јер иза
 гвоздених врата већ зуји електроскаламерија. Загрева се
 столица. Стражари га приводе. Целат проверава електроде.
 Има бити - као на старом каишу нечијег, чијег? ли то стрипа:

ПРВИ КВАДРАТ САДРЖИ У КРУ- ПНОМ ПЛАНУ НАЦРТАНО ЛИ- ЦЕ ДУБОКО ЗА- МИШЉЕНОГ ЧОВЕКА	ГЛАВА СЕ ПО - ДИЖЕ, КАПЦИ ОКА СЕ ШИРЕ, РАЂА СЕ ПО- МИСАО. У ОБ- ЛАЧИЋУ ПИШЕ: М И С Л И М,	ЛИЦЕ КОЈЕ УМУ- ЈЕ САД ЈЕ ОЗА- РЕНО. ИЗА ШИ- РОМ ОТВОРЕНИХ ОЧИЈУ - СИНУЛО ЈЕ: Д А К Л Е - ...	НЕКОГ ДРУГОГ РУКА И ЊЕН ПРСТ КОЈИ ЈЕ ОСЛОЊЕН НА ЕЛЕКТРО- ПРЕКИДАЧ: ...К Л И К !
--	---	--	---

Cogito, ergo... click!

Баш једно такво „**клик!**“ зачуло се из црних звучника постављених на оном што се некада називало излетничким сточићем. Укрштене алуминијумске ножице дрхте оптерећене гломазним кутијама, које почињу да вибрирају у складу са пулсом звука што се стаде простирати онолико колико му то допушта бука улице. Прво дубок шшшшум, потом штектаво пуцццкетање, а онда се громко заорише стерео баритони hi-fi хора:

♫♫ *Спремте се, спремите* ♫♫

♫♫ *четници* ♫♫ ♫

♫♫ *Силна ће борба да буде* ♫♫ ♫...

Наравно да Михајло Скерл, упркос томе што га лец-ну звучно силецијство баритона, те се на врло непријатан начин опет обрео ван себе, уопште не намерава, излетничкој тезги и њеном власнику, посветити ишта више од оног делића времена потребног да се нешто тек окрзне оком. Оуглало се већ на силно политичко биље и зеље и трње и чкаљ што неспутано бујају у новоискрченим, неплански сејаним, нестручно одржаваним баштицама демократије. Јесте, везало нам се куку за леле, Курта кандидује Мурту, али нека, вероватно се само тако може пробити лед. А после се, ваљда, могу у ту рупу, у ту воду, бацити први мачићи, и све оно о реп им окачено. Историја је стрпљива работа. Пипава. А политика још и више. Ако заиста јесте политика, дакле – умешност управљања заједницом на добробит њених чланова, а не једна од оних сваштарија које нам данас нуде и продају под извиканом робном марком: **ИДЕОЛОШКИ БОФЛ**[®] – шкарт менаџерски, разноразни партијски олош, фелери људски.

Смутна времена. Али, као и увек, то се зна – свануће. Међутим, Скерла одавно већ не краси стрпљење према политици и њеној, како је казивао – „украваћеној чиновничкој служинчади“. (Баш тако, пријатељи, „службеници смо“ – сами тако говоре: „слуге смо народа“. И себе називају све неким министаркама и министрима, што је некад гласило *министранти* – а на латинском јесте значило, ништа друго до – *послужитељи*. Послуга. То беху они којима је Стари Римљанин пуцкетао прстима, пуц-пуц-куд-ја-оком-гњидо...– и сервилна им леђа мерио шибом. *Minister & ministra*, кажу, кобајаги *слуган & слушкиња* народна, а увек испадне украваћен, надмен госа слугистар тамо неких послова, испадне нам служавка-господарица. Легне то као празилуковић & министра – пробуде се као охола метреса, Њено гузато бирократичанство, и дипл.властелин ђдр?Нема М. Појмовнћ.) И зато се Скерл, још одавно, одмакао од политике. Прво од политике. Аристократски се удаљио, тако је мислио, измаче се, одмаче, попут племића од банде

мусавих простака (мада, испољавање генералног презира према недужним краватама [„краватоидне гњиде“], поред бунта спрам крутости прописаног облачења [*drees code*], уз одбојност спрам формализма оног што се сматрало бити пристојно одевен [*correct*], могло би указивати и на ниско, на неко исто тако „мусаво“ порекло [у гимназијској ери, док беху у доби старијих малолетника, друштво *Скерл & Пријатељи*, покушавало је проширити градом једну интерну пошалицу, добацујући – не баш за сваким „краватоидом“, али за сваким подобним { „подобан“ по брзој, уличној процени да може бити, као што многима по нечему већ јесте – и њихова „жртва“.: „Ало! Кравата! Украваћени! *Drees code – stress mode! Чујем! Drees–stress!*]). Баш јесам – баш племићки, мислио је задовољно, презадовољно, гроф сам међу властољубивим гњидама; јер тада се још увек није будио у „људињаку“ као човек међу „тупљанима“.

„Властољубиве гњиде, ђонообразни краватоиди“ беху припадници партиократског сталежа. Тако је важило у друштву *Скерл & Пријатељи*. Али не за обичне чланове, за оне масовно окупљене у Савезу комуниста, као што пецароши беху удружени у Савез ловаца и риболоваца Југославије. Већ за престарелу, демагошки окамењену (геолог би казао: *петрифицирану*), дакле – фосилу подобну комунистичку врхушку, ослоњену на пробрану партијску камарилу, на секретарску клику састављену од послушних апаратчика (сами се дично називаху „деловима компартијског апарата“ [лат. *apparatus* – спрема, направа, оруђе]; „а ја ти, друг мој, сад упô у општински апарат“), а под којима је „грцао“ неки мутан појам *нашег*, како га скерлежијанци називаху – *доброг народа*. У доба када по парковима Вашингтона и булеварима Париза, припадници Националне Гарде (NATIONAL GUARD) и Жандармерије (GENDARMERIE) јесу кундачили хипике и сузавцем засипали студенте, понеки талас тих бурних догађаја, то сви знају, запљуснуо је и Београд. Било је и нешто *a la mode* пендречења, али много више, непоредиво више грозничавог декламовања, ћошкови су јечали од успаљених прогласа, било је као никад ватреног

блебетања, предлагања и преговарања, више комунизма, нама треба много више комунизма – око тога се убрзо сложише стране с оба краја пендрека.

Скерлова генерација – тада беху у „пионирском“ узрасту; **ДАНАС, КАД ПОСТАЈЕМ ПИОНИР, ДАЈЕМ ЧАСНУ ПИОНИРСКУ РЕЧ: ДА БУ МАРЉИВО УЧИТИ И РАДИТИ...** ; доживљава митску **68**-му кроз псовке и шкргутања родитеља посађеним пред јајолике екране телевизора на којима су се „пратиле“ такозване ВЕСТИ. 'О, шта-сад-'оће-ти-студенти?'; леба би, мамицу им, преко погаче!'; најело се па пома'нитало; ми смо, мајку-им-божју, суву смо проју гулили; јес', дала би ја њима „липањска гибања“; јашта, то све треба г*вњивом мотком; јес', из раја је вала батина изашла – и онда *happy end*: Више комунизма! Дај нам Боже, односно, то беше Јоже – дај више комунизма: **THE END!**

Покупите, молићу, мајку-вам-божју-грађани-академски, врећице својих позобаних кокица, не лијепите ми ижвакане каугуме о рукохвате сједалица у дворани за пројекције (*projector* (лат.) – бацач, *projectio* – бацање). Долазе нам неки слједећи, и они би да зобљу препечено, да грицкају засољено, и они би да жваћу зјале. (*Бацити* (срп.) карту, ~ крв, ~ у несвест, ~ прашину у очи, ~ у дугове, ~ у беду.) Тако је извикани бунт преображен, налик оним вучјим потомцима које данас шишају (пројекција [псих.] – премештање унутрашњих садржаја и потреба душе, психе, на **нешто** или на **неког** споља, и приписивање таквим илузијама ознаку стварности.), педикирају и шетају на дугим повоцима (...[♫]ми ти се[♫] кунемо...). Предак беше некротив курјак, *canis lupus*, а потомак(...[♫]с пута[♫]не скренемо[♫]) ав-ав-пудла.

Кад су пионири дорасли за партијске састанке, ...и **РАДИТИ** нови живот пун **РАДОСТИ И СРЕЋЕ**, кад стасаше за *кандидате* и такве *чланове*, ланули би и сами по коју бунтовну, [♫]осам[♫] [♫]шездесет[♫], *ла-ла-ла*, [♫]биће опет[♫], *ла-ла*, [♫]осам[♫] [♫]шездесет[♫]! Гунђало се, али увек на трагу непобитног става да се мора ући у Компартију, „морамо друже, морамо, како би из ње истерали сва она г*вна“. Још није било сумње да се живи у

најбољем друштвеном сист. на целом, ¹¹Ко друкчије ¹²каже ¹³кле-
 веће и лаже¹⁴... “ на целцат. свету. Источно је Москва, Црвени
 трг, КРАСНЫЙ ПЛОЩАДЬ, тамо они воткохолизирани паће-
 ници „изгибоше“ за жвакама (**Kaugummi**). Западно је трули
 Трст, *Scusi, signore, dove si trova PONTE ROSSO?*, JEANS-депонија.
Destra, vulti a destra! – **Десно**, скрените нам **десно**, а север је
 по свему хладан, увек леден, и поред радајних швабица,
 и таквих скандинавки, а јужно је „ЈУГА“, топли YU-кому-
 низам у фармеркама, балканска нам Калифорнија, све је
 исто, само без оних парада топле браће и ледених сестара.
 Треба мало боље то ав-ав-ошишати, педикирати, уклонити
 отпад, изливене фекалије, рај ће бити, рај земаљски.

Младост-лудост, за разумети је незнање које би да
 спаја неспојиво. *Земаљски рај* – оксиморон *par excellence*,
 дакле, један немогућ спој, прво искључује друго као сан
 јаву, и јава сан. Више се успеха постиже с паклом, мада и
 њега митови не лоцирају као земаљског већ га смештају у
 подземље. Али, ако се довољно дубоко копа, неки се па-
 као, то је доказано, већ има ишчепрати. И тако је Скерл
 ископао, прво испод недодирљиве, фосилизиране партиј-
 ске врхушке, а затим испод, како је казивао – испод њихо-
 ве послушничке чете апаратчика, испод наноса тих „ђоно-
 образних удворичких гњида“, открио је читаве „фекалија-
 ма“ натопљене партијске слојеве. Па то није тек смрдљив
 инцидент, отклоњива грешка, овде нам структурно базди,
 читава је грађа од г*вњ*ве материје. Зачепио нос и одмакао
 се. Одвојио се „гроф“ од своје намере да једном приступи
 „касти партијских празилуковића“; да их заблуделе прео-
 брати (као што је Свети Сава Српски привео хришћанству свој у
 паганству огрезли род) а потом да донесе „слободу и бољи-
 так јадном идеолошком робљу“. А заправо, „саможиво се
 повукао“ – тако му замераху бивши по бунту, додуше, по
 тек планираном, по тек сневаном бунту – бивши саборци,

такође све одреда будући, како се има показати, неуспели ловци на „компартијска г*вна“.

Себично је, Мишел, узмаћи пред тим смрадовима фотелјашким, твоје издвајање јесте чист егоизам. Баш јесте, Мишелони! Стив је у праву, заборавио си друже за ким ти звоне... – метални ZIPPO упаљач, *цин-ци-цин*, лупка о чашу – ... звоне ти **она** звона. Да, Мишел! Јер нико није острво! Ми смо друштвене животиње. Јесте, Мишелони, а добри народ пати...; нарочито руски народ, Мишел...; јесте, Стив, *цин-ци-цин*, како само пати народ руски; чешки такође Пјер! И чешки? Па чуо си за Јана, за Палаха? Ког бре, Запалаха, Стив?, *цин-цин* – је л' ти то онај што је игрô за СПАРТУ из Прага? А не заборавимо ни пољски, Пјер, пре свих пољски, а само ми, ми анти-противно-свесни, само ми можемо помоћи народу. Тргнути га. Покренути.

Та звоњава, те примедбе – не потрајаше дуго. Убрзо их Миша Скерл трајно ућуткава (Будите ви животиње какве хоћете...; *цин-цин*...) користећи увек исти одговор, који би парафразиран, али значајно еуфемистички парафразиран (... а ја – нити сам животиња... ; *цин-цин*; ...нити сам баш толико друштвен!), дакле, препричан веома ублаженом, врло-врло разблаженом сликовитошћу, садржавао би опис једног мултифункционалног јужног органа у којем он, тобоже, осети бол кад год се помене реч „народ“, па био то руски, српски или турски. Да је неко тада, (пре деценију [и мало више {то беше баш оно Орвелово, дистопијско лето}]), о томе правио записник, или неку службену белешку (а можда кришом и јесте: Соко пао, Соко је пао, пао ...), могао је једноставно и тачно забележити како *Михајло М. Скерл, иако с јасно испољеном кри – тиком стања у друштву и држави, отворено се огра – дио...* ('Ма, солидариши се ти с ким хоћеш, Стив, а мене баш боли..., *цин-цин, цин-цин-ци...* 'ма, престај Пјерињо, с тим звецкањем! Не размећи се више. Многи то већ опазише, а и остали у кафани су морали бар чути, да је син Милорадов набавио ZIPPO оригинал. А мене пријатељи, мене, да знате,

баш боли патка, и за *SOLIDARANOST*, и за папу и за његове Пољаке.)
...изричито се оградно [наставља „Соко“ са својом белешком] *ка –*
ко од сваког политичког ангажмана (SKJ, SSRNJ,
SSJ, SSOJ, ~~SUBNOR~~) тако и од било ког другог об –
лика друштвене праксе (НЕДЕЉА БОРБЕ ПРОТИВ АЛКОХО –
ЛИЗМА, ДИНАР ЗА ДЕЦУ БЕЗ РОДИТЕЉА , VIRAMO NAJLJEPŠU
TERASU)“.

Слично средњовековним преписивачима каквог обимног *ЖИТИЈА СВИХ СВЕТИХ* (*Колика мука беше, о мајчице мила, и невоља ми љута, док писах ову свету књигу.*) или неком илуминисти који бојеним минијатурама украшаваше *ЈЕВАНЂЕЉА ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА* – попут тих, најчешће безимених, марљивих дијака, черноризаца, који на маргинама побожних текстова (*А сјесени черна нас походи чума, па скола клета вас род и все краине.*) кришом остављаху (*И помори куга људије множином силном, и јошт чељад небројену*) и редак-два личних записа (*А трпих, чујте и то браћо мила, јошт и глад голему, јер зимус безбожни Агарјани, Господ их све огубао, опленише манастир. Мени живом, браћо мила, дође...*) могло би и соко-записничару, или неком другом, пасти на ум (...у црну лећи земљу.) да на ивици своје белешке о Скерлу – кришом допише: *И нека је! И треба тако! Свака ти брате, ваља!* Не бисмо се чудили ако се то заиста догодило, јер тада она (*друштв. пракс.*) беше од главе до пете обучена у закопчан, до грла закопчан комунистички хаљетак, с навезеним фантастичним мотивима локал-самоуправног социјализма. Красно је то било извезено, све грифон до грифона, химера до химере, церило се то, крелевило научнофантастичним идејама, али опет – крој узак, ускогруд, није се у томе могло дисати. Многе је гушило. Али *јавна гласила* (иако још не беху доживела метастазу у шупљоглаве *медије*) пуњена једноумљем као стројеви за рубље детерцентом

(мајке га називаху „веш-прашком“) била су врло учинковите машине за испирање умова. Гласила пропраше, испраше, избелеше, умове милиона и милиона, без застоја и квара. Пропагандни *perpetuum mobile*. Није вам то ништа, другови и другарице, ваше гушење је само један лажан осећај.

Али ипак Михајло Скерл беше неправедан према тим затуцаним, заведеним милионима. Према „идеолошком робљу“. Речима бојеним великом горчином, оно што беше отклоњива последица једноумља, лош али поправљив резултат идеолошког монопола и општег недостатка објективне обавештености, описивао је као трајну духовну дегенерацију широких маса. Већину суграђана, некадашњи „добри наш(односно – његов)народ“, почиње доживљавати као „еволутивне монголоиде“.

Не прави се пријатељи, пита од ових г*вана. Њима, верујте ми, неће им помоћи ни лоботомија, ни електрошокови којима их једном, кад-тад, има изложити демократија. Јер то медицинско особље, пријатељи... , немојте се смејати, видећете, не смејте се, доживеће те, кад-тад то има банути и у ову нашу лудару. Падали су већ и већи и чвршћи зидови, па ће тако и онај по којем данас шеткају с неба сишли анђели Хандкеа & Вендерса. Јасно видим ту медицинску поворку која ће нам стићи кроз славне развалине: докторка Демократија, праћена др Вишестраначјем, др Слоб.Изборима и таквим доктор-доктор Гласилима. И видећете, већина овог што је данас пунолетно биће неизлечиво. Раздражени демократским третманом само ће још више лупати. Биће као с оним „анти-психијатријским“ лудацима Роналда Ленга, кад их пусте на слободни викенд. То и доктор Базаља ради по Трсту – пошаље их суботом кући, а лудак опседну психотична привиђења, па услед паљевине укућана и клања по комшилуку.

А теби се, Мишел, већ дуже време привиђа та исцељујућа поворка неких западњачких додола. Баш јес' тако

Стив! Прво ти се наш Мишелони, онако баш зихерашки, јеси-јеси Мишони, искључио се из анти-г*внарске кампање, а сад би 'тео друштвену сушу лечити, кô неки *western-Индијанац* – дозивањем демократске кише из правца трулог Запада: *„Наша дода“* Бога моли, *ој“* додо, *ој додоле“*... То је чисто политичко сујеверје, Мишел. Тај твој Запад је десетоструко више обездуховљен, ... *„да покисну“* сви *орачи“*..., не дерњај се бре, Пјер, ...сасвим су обезбожени саможивим хуманизмом. Приземни су, себични, све сам грамзив материјалиста. До дна душе су обесмишљени, девијантни, перверзни, јалови, ... *„сви орачи и копачи, „ој додо“, ој додолехе-хехе...* Смејте се само, Стив, смејте. Ево, Пјерињо се угуши клиберењем, али једном ћете бити као покисли, и видећемо ко је био политичка додола, а ко метеоролог. Ма батали тај Запад, Мишел, морамо се вратити себи. Свом предању. А зна се шта је наше предање. Наравно да се по теби то зна, Стив. То су ти оне видовданске мумије. Појања о крсту часном и слободи златној. Историјско глумиште с певањем, пуцањем и деветорицом Југовића. Осморо бре, Мишелони, с осморицом Југовића. Осам ти је у Југи република. Осам. И ових покрајина. А друг Стари, стари Југ-Јоже, тај стварно јесте био девети. Република за себе. Ма, царство самостално, бре – цар Чеда. Ал' више нам га није... – кол'ко ли то већ има? Јесте, Пјерињо. Има их осам. Али ја нисам мислио на овај наш YU-ТЕАТАР... Је ли, Стив, а кол'ко је бре већ прошло кад си оно ишô у цркву да Чеди свећу палиш? А ти као не знаш, Пјер, колико си већ пута мирно стајао док фабричке сирене завијају на годишњицу његове смрти. И јесам, палио сам, па шта? И Броз је био крштена душа. Прво је био хришћанин, а тек је онда постао бољшевик. У Русији су постојали богостројитељи. Такви су спајали комунизам и религију. Бога и социјалну правду. И сам Максим Горки је био богостројитељ. То постоји и данас. По Латинској Америци, скоро свакодневно,

ЦИА убија католичке свештенике. У Гватемали су убили и самог бискупа. **Ма**, пусти Стив, те мутне Латине. Католичка црква се у свашта петља. Па они усред Ватикана имају банку. Папску, бре, банку. Попови, о душама ваља да брину, а овамо обрћу ренту и камату. **Не** греши душу, Пјер, ове свештенике империјалистички зликовци масакрирају јер их сматрају наклоњене марскизму. Зато кажем да сам и ја социјал-хришћанин. У срцу ми је Исус, то знате, али у руци ми је „рани“ Маркс, мислим – у пракси сам за социјалну правду. **А** ја вам кажем, обојици, да нисам мало пре помињао ни тај америчко-амерички театар, а ни ово наше југословенско драмосерско позориште/казалиште. Оно још увек како-тако ради. YU-GLEDALIŠĆE. Приказује нам своје бројне брацко-брацке водвиље. **И** јединство бре, Мишони, брацтво & јединство. **И** то, Пјерињо. Али оно видовданско призориште, оно „сербско“ за чије би представе Стив да нам прода улазнице, данас је сасвим урушено. Руина с мумијама самозваних царева. Цар први, Силни Дуле, па онај Нејаки, па свети, тобоже, цар Лаза. Све нас претплатили на небеску Србију. **Не** клибери се толико, Пјер, то му и није баш духовито. Јер то никад није било позориште. То су историјске чињенице, Мишел. Знаш ти то. Затурене, потиснуте, забрањене, али чињенице. Много стварније него све њихове бајке о Виљему Телу, и Робину Худу, и сличним пробисветима. Само што је њихова традиција жива живцата. Ето, имају је и за извоз. Децца нам се по двориштима играју индијанаца и каубојаца, а не Марка Краљевића и Љутице Богдана. Јер ми смо нашу прошлост, ту заиста, Мишел, ти јеси у праву, ми смо мумифицирали своју прошлост. **И** још горе – живу је закопамо као цркотину. **Никад** се, Мишелони, не би од тебе томе надџ. Да се ругаш Видовдану и небеском избору. **То** и не чиним, Пјерињо. Ругам се ругању. Ружењу видовданске предаје. **Штагод**, брате Мишелони, ал' стално нам гушлаш оне десетерце. Због тебе сам почџ то и сањати. Стварно

јесам, не церекај се Стив. И Страхињића бана и Малог Радојицу. **Ја** их рецитијем из естетских и етичких разлога, Пјерињо, а не из политичких и политикантских повода. Сањам их тако како играју за нашу репрезентацију. Страхиња центарфор, а Радојица крило. Лево. Кô некад Џаја. Рецитијем их као извор древно лепог, и предачки ваљаног, а не као средњовековни узор, мртав модел по којем треба уредити савремено живљење. **Меч** против Турске и Албаније. То сањам. Двоје на једног. Два лоша, Стив, убише Милоша. Јер, ови твоји хајдуци, Мишелони, испадосе праве везаре. Испромашиваше грдне шансе. Та видовданска политика и косовска етика, Стив, мени личи на портрет упокојеног прадеде. **И** још свако омашио по пенал. Јер Шиптари на голу имају Црног Арапина. Шабан са стотину руку. Кô хоботница. Свака част, и покој му души, не само по оном: *de mortuis nihil ...* – био је ваљан човек, али!, зар ћемо сад молованог прадеду посадити за трпезу? Хоћемо ли у тањир постављен пред слику сипати још и чорбу? Пријатно ти, драги прадеда. Желиш ли можда мало биберера? Пјер сања, а ти, Мишел, баш бунцаш. Од наше живе традиције привиђа ти се култ мртвих. А управо је обрнуто. Ми њихове покојнике трпимо за трпезом. Њихове, Мишел. Американске и енглеске. И они, баш тако мртви, они *нâс* шопају својим легендарним шунд-чорбуљцима. *Америка и Енглеска^а, биће земља^а баш кичерска.* Зато нама не треба више ништа њихово. Ништа! Доста је било. Хвала. *Thank you. Danke schön, grand merci,* марш!, иш!, и *grazie, molto grazie,* али **иш!**, никаквих више *Western*-додола, м'рш-м'рш хорор-врачеви, м'рш трилер-шерифи. Себи се морамо вратити. **Себи.** Свом предању.

Мада се не би требало сложити, а као што је речено и не слажемо се с искључивошћу става по којем одсуство информација и мањак знања изазивају трајне и неуклоњиве мутације у умовима милиона, јер и необавештеност и

незнање јесу недостаци акутне, а не хроничне природе, и успешно се лече, сама историја нам томе јесте поуздан сведок, исцељују се образовањем, сазнавањем и спознавањем, једном речју – *просветитељством* (просветитељство истовремено и споља шири и изнутра усађује потребу за демократијом, толеранцијом и легалношћу) – али ипак морамо признати да су неке Скерлове дијагнозе испале ваљане прогнозе. Било је по комшилуку страшних догађаја, као да су баш у један исти мах сви лудаци пуштени кућама. И било је да су до доле испали они други. Толики други. И животна уверења, њихова дојучерашња светла вера у „напредни, брате, разум и бескласно нам друштво“ преко ноћи, попут супер-гусенице, преобразила се у најцрње политичко сујеверје. Родила се као **црвена**, а испала је **црна, прецрна**; 'Ооо, бооже драги, како смо могли бити тол'ко слепи код очију, брате мили, сестро слатка. А некадашња идеолошка им тру\$лежџ и мрачно сујеџверје, постадоше ново, тек исковано, као испод чекића изашло политичко увѳрење€ и животна им веџра. Али зачудо, кад нам, како Михајло „метеоролог“ прорече, у „лудницу“ бануше др Демократија & друштво јој – он их дочека хладно, суздржано, без и трунке полета, а камоли са страшћу која је скоро целу деценију била верна сенка његових, до искључивости бритких ставова.

Кад се ускоро та почетна суздржаност отопила, из Мише Скерла је прво проклијала, извирила, и сам се у почетку томе чудило – биљчица *ниподаштавања*, стабалце *омаловажавања* – вероватно никло по некој менталној инерцији да се увек буде постављен насупрот владајућем и преовладавајућем, никло из рефлекса стеченог дуготрајним контрирањем тоталитарном једноумљу. Али убрзо затим биљка је пролистала, ускоро и процветала, расцветала се отвореним *презиром* (испрва такође рефлексно зачетим, вероватно без темељнијег размишљања и промишљања). Недуго потом, док већина бивших „додола“ буде оно

упражњено место на свом идеолошком реверу украшавала, слично божићном дрвцету – јатом злаћаних **EU** звездица, Михајлов презир уобличиће се у гнушање. Сад већ утемељено промишљањем и на њему сазданим аргументима. И он ће, добро опремљен разлосима и доказима, јавно испољавати гађење над тим, како је казивао (док је уопште још и казивао) – последњим сезонским криком политичке моде који стиже и у наше крајеве: над неолибералном демократијом? Ове новосклепане демократуре, пријатељи, све одреда су Потемкинова села политике. Инсталирано је то, видите ли пријатељи, дигнуто некако наврат-нанос, преко ноћи, попут вашарске шатре. Политичка грађевина нам беше луда кућа, а сад је јавна. Иселиле се једноумне луде уселиле се парламентарне радодајке и радодајци. „Посланици“. Они који служе томе да помоћу разноврних, без принципа склепаних, курвињски скрпачених, и увек *тобожњих већина*, дају пун легитимитет исто таквој, оваквој управи над овим људињаком. Је л' ти то рече, Мишелони, лудињак? Људињак, Пјерињо, људи и њихов људињак. Као мрави и мравињак. Да све политичке *већине* у скупштинама људињака *јесу* само *тобожње*, пријатељи, то вам је аритметички проверљиво. Рачуница показује да „већина“, коју скупштинске радодајке и радодајци, све марљиво зевајући, као бајаги – заступају, не претеже ни количински, дакле квантитативно, а још мање убацивачи куглица, овде сам рачун не помаже, овде треба и ум – то могу бити квалитативно. Уосталом и кад би дословно били већина, по голом броју, и тад за мене остаје то да „један јесте као *миријада*, само ако је најбољи“. Зар цела милијарда, Мишелони? Није „милијарда“, Хераклит каже: *миријада*. То је на грчком, на *старогрчком* – десет хиљада. Мада, што да не пријатељи, може и милијарда. Све те белосветске милијарде – све је то исто. Најезда хаоса и бесмисла је општа. Глобални је ово пад, а не локални. Свуда су људи од исте, од г*вњиве грађе, и никакав *-изам* неће од

тога направити питу. Промене, преврати, побуне – пих! То је оно кад идеолошко робље увлачи шије у нове окове, мења себи господаре као змија кошуљицу. И зато – најбољи, онај племенити, онај продуховљени, слободни, ако се где нађе, вреднији је и од милијарде, од светине која једино гледа, баш тако каже мудри Ефешанин: „како да се најдере као стока“.

И зато Скерл, камелеон аристократски, човек међу људима, никад нити бира, нити бива биран, и зато сада, ка оној „сточној“ тезгици са које трешти: *Спремте се! Спремте*, баца тек овлашан поглед, јер оуглало се на силно политичко биље, зеље и трње и чкаљ ... – али и тај ће бити довољан, тај овлашни, да под црном чојаном капом, на којој се беласају навезене укрштене кости и преко њих везена људска лобања, препозна Гргу.

Гргу званог
Гргеч.

'Ма, није!
То није он. Не, није!
Или... – јесте?
Гле! ... можда заиста јесте.
Или ипак не ...
'Ма, ко би знао?
Па године су... толике су ...
... и све прођоше. Све. И векови.
Све је то било пре охохо-колико
и толико векова мог живота.
Старих векова. И мрачних.
Дакле – средњих, предњих или каквих већ векова.
Али векови.
А прохујали као секунде.
Јуче сам бауљао. Гукао.
Цуцла ми испала, гу-гу, из уста.
Тутја!¹– тако сам је дозивао, тутја!¹; мајка је тако казивала.
И окренем се.
Тражим је. Плачем.
Нигде ми моје тутје!

Али зато угледам у зрцалу своје боре.
 Залисци над челом,
 као пар заувек слклопљених крила.
 Зулуфи већ проседи.
 Ишчезава им боја као зеленило на биљци која вене.
 Све се то зрцали, а тек су секунде прошле.
 Где ми је цуцла, где је, грцам,
 гу-гу... гу-гу-гу ... – и било је већ данас.
 И био сам, ево јесам просед одраз у огледалу.
 Од живота похабан. Опрљен. Опепељен.
 Кô и овај равногорски диск-џокеј.
 Улична луда костимирана у комиту.
 Нема више дворова, па се луде размилеле сокацима.
 Ћор-сокацима. Трбухом за крухом.
 Мада им је данас мало, премало, то „за крухом“.
 И што: „данас“? *Одувек је, брацо мој.*
Не живи човјек о самом круху.
 И сам Ђаво је то слушао од Исуса Галилејца.
 Ако ништа друго то јесте.
 Ко би га иначе научио чиме да људе искушава.
 Мало је луди лупетавој голи лебац.
 Ваља нешто и на лебац.
 Добро се лакрдијом и још чега дочепати.
 За почетак какве шницле.
 Крух и шницлица.
 Трбухом за крухом, гузицом за шницлицом.
 Неки то покуша главом.
 Умом. Будала.
 Толики ум, још му и *навеџбан*, а будала.
 Човек испадне будала.
 Будала међу људима.
 Јалови јал.
И сванух међ' њима , међ људ'ма, кô Човек,
Јер мене избаца суров живота вал,

*јал-вал, вал-јал... бла-бла-
бла...*

Батали главу.
 Боље то раде лакрдијаши.
 Ови ретронти са двоструком гузицом.
 Једна им на доњем, друга на горњем крају кичме.
 Једно им дупе на репу, под репом,
 друго на врату, под лобањом.
 Тако је и овом. Овом сокак ди-џеју,
 пајацу уличарском, двогузичарском.
 И он је главу своју трампио за ово дупе лакрдијашко
 под црном шајкачом.
 Овај пајац дупеглавац, овај Грг...
 Грга ли је? Гргеч? Јер ипак, гле' те славне ручерде!
 Јесте, то стварно јесте Грга.
 Видиш! Као весла.
 Весла су то на осмерцу без кормилара.
 Ручерде су то, Грга је то.
 Јесте Грга.
 Гледај!
 Гргеч.
 Гргеч Грга, главом дупеглавом.

А на таквој глави мрка шајкача са емајлираном кокардом. Испод чоје извирује прамење пепељасто-риђе косе. Очи, замућених рожњача, с беоњачама наливеним сукрвицом, наизглед троме, обневиделе, а заправо нишаном зеница живахно и пажљиво решетају површину широке печашачке реке. Лове поглед сваког пролазника који за трен дужи од трена осмотри „четничку тезгу“.

Бућ-бућ, сомови,
 бућ-бућ-бућ...
 Риболовац вреба.

Види-види.
 И Гргеч се забелео.
 И баш га добро опепелило.
 Биће Грга ускоро и цела овца.
 Овца бела.

Овца је одувек и био. Изнутра.
 Сада ће споља постати и ован.
 Споља ован, изнутра овца.
 Два у једном.
 Биљојед - хермафродит.
 Грга Бели.
 А некад је то носило прави пожар на глави.
 Риђи Грга.
 Чувени Гргеч.

По боји косе је и стекао тај „рибљи“ надимак. Оном ко се у то разумео, неком прекаљеном аласу, или тек стра-
 сном пецарошу, или једном који беше ништа више до на-
 дахнуто спадало, Гргина ћуба је заличила на црвенкаста
 бодљикава пераја које на леђима носи риба *perca fluviatilis*.
 Густа и наострешена риђа коса на овом „геополитичком“
 поднебљу јесте особена, и била је лако уочљива међу хи-
 љадама глава окупљених по трибинама престоничких ста-
 диона. Године бејашу седамдесете, и мада Михајлу Скерлу
 сад изгледа, по некој унутрашњој мери, по мери сећања,
 по оном непоузданом часовнику, на којем нам у исти мах
 једна једина сказаљка одмерава и приказује читаве *epoche* и
 најмање *тренутке*, сажима прве у потоње, а ове протеже на
 претходне, дакле, иако се Михајлу чини да прођоше столе-
 ћа, *прохујаше моји векови, блеснуше као секунде*, ипак, мерено спо-
 ља, *јуче бауљаш*, по календару, *гукао сам, цуцла ми испала*, проте-
 коше тек две деценије. Зато што сећање јесте један здравом
 разуму противречан, бесмислен часовник, у којем „вечна
 секунда“, или сличан парадокс, загуши равномерни ток
 природног времена попут зачепљења у цеви одводне кана-
 лизације, или опет, под притиском једног „муњевитог века“
 или њему сличног апсурда, време неумерено покуља на-
 лик бујици која уруши насип – зато људи и јесу створили
 механичке сатове и њихово електронско потомство. Као
 што су измислили метре, километре и миље да не би, исто

тако непоуздано, тек голим оком или несталном брзином хода, то је, бураз, одавле цигар 'одања – одмеравали простор.

За већину људи сећање јесте налик једном имагинарном фото-албуму у којем се по хронолошком низу слажу битна и небитна збивања. Ту се велики и безначајни догађаји ређају као прагови на прузи којом даље пурња нечије постојање. Али за Скерла, о томе је више пута и на више начина говорио, постојање није такав ток, није углављено на те једносмерне временске шине, и пуштено низ њих као онај вратоломни возић на циркуском тобогану. Његов доживљај *времена*, односно, *постојања*, које је удружене називао „трајањем“, ако смо га ваљано разумели, у нама је увек стварао слику неког бескрајног, добро опремљеног магацина, где се прибира и сажима прохујало са тренутним и очекиваним, а потом се то троје, као *било*, *јесте* и *биће* – распоређују и ступају у међусобне односе искључиво по вољи „магационера“, односно поседника одређених сећања и надања. Верујемо да је оваква слика настала тако што Михајло једном, сасвим узгред, поменуо Августина Аурелија, старовековног латинског филозофа, који, по властитим речима, прве 33 године живота проведе у великом греху трошећи их умом паганина и телом развратника. Након тог, телесним и мисаоним блудом проћерданог доба (*проћерданом* – по речима које је Скерл често уметао на овом месту: „Има их који за то време заврше за Месије, па докторирају чак и за саме Синове божје.“) Августин доживљава верско просветљење. Редом је постао хришћанин, теолог, свештеник, а потом је од попа напредовао све до бискупа и самог свеца. Тог свеца, алијас, прегрешника, једном је цитирао Скерл, помињући његово наводно учење по којем време није ништа друго него простор умом *унет* у душу. У нама се тада јавила, и некако остала слика магазе у које се тако *уносе*, и по полицама произвољно распоређују *збивања* нечијег живота. Ту се може давно, прадавно прохујало догађање, положити тик иза данашњег, као да му је неко

блиско, најближе, ма тек што није сутрашње. А недогледне околности који ће тек наићи из далеке будућности могу се поставити испред неких јучерашњих као да су им непосредне претече, неко већ минуло, сасвим хладно прекјучерашње. Потом, кад нечији ум опет зађе у магазу *трајања*, у магацин памћеног и слућеног, кад почне луњати међу полицама по којима су смештена бивша, већ згасла збивања, и будућа, још увек блистава надања, опет може произвољно мењати распоред свега што откад беше, управо јесте и тек биће, као што некад на баловима, од валцера до полке, и назад, до мазурке и кадрила – плесачи мењаху саиграче. Током плесне вечери, ликом и стасом привлачнији, процупкали би укруг с много више партнера или партнерки него они што по прилици беху неугледни. Тако се и значајнији догађаји у нечијем животу више наиграју на балу *трајања*, протанцују са свим сталезима времена, од древног, скоро непомичног плусквамперфекта, ослоњеног о седи партицип као митрополит о свој кићани, тешки, сребром покован скиптар, до чилог футура који се живахно шета, држећи се подруку с инфинитивом, успут са свима *ћу-ћеш-ћеретајући* налик негдашњем слаткоречивом *fin de siecle* кицошу, који међу прстима спретно врти танак, златном капицом украшен, *à la mode* штап од црног абонеса.

Много пута, али увек на различитим примерима, помоћу другачијих поређења, Скерл нас је уверао да магаза таквог *трајања* јесте једино право постојање за човека, једино човеково време. А ово које меримо, казао би, ово „механичко“ што нам равномерно хукће шинама бивања, јесте само људска играрија. Једна којештарија за коју се погрешно верује да нам одређује постојање. Илузија потпуно једнака свакодневном привиду по којем се небом ове Земљице дању креће (Скерл би казао – *тоциља*) Сунце. А ноћним небом лутају (*цуњају*, каже) планете чије ћудљиве и до бе-

смисла неразумљиве путање упорно бејаху мериле и записивале генерације & генерације & генерације астронома. Несвесни варке, тако је казивао, у коју их доводи чуло вида, вековима се држаху геоцентричне заблуде на којој су, као на забареном, мочварном тлу, све изнова и изнова дизали куле волшебних прорачуна да би се оне редом и необјашњиво кривиле, нагињале, падале. Постојање у облику *механичког времена* (израз који је, како једном рече, Михајло преузео од Анрија Бергсона, а нама се чини да је и своју „магазу трајања“ Скерл градио по нацртима тог филозофа), постојање у облику времена које тако неумољиво хукће кроз бивање, јесте постојање камења, инсекта и траве. Човеку није досуђено, казао би, само то праволинијско, једнолинијско (*јаднолинијско*, додавао је), монотоним тренуцима „проштеповано“ време, слично прописано уским коловозним тракама недогледне аутостраде, него пуном ширином бивања, казао је, на све стране неограничено распрострањено и тиме вечно живо *трајање*.

Чудно је да при том Михајло, као ни Анри, није мислио на вечност у неком есхатолошком смислу. То није било налик религиозном искорачењу из времена као што се искорачи из баре у коју смо непажњом угазили, па се онда обремо у безвременом, у бесконачном, и сушимо се у некој нирвани, ценету, валхали, у једном вечитом, било рајском, било пакленом пребивалишту. За Скерла је механичко време и даље ту. Видимо га. Осећамо. Неуморно пурња васколиким постојањем попут локомотиве што својим димом развејава гар по околини. И све назадрживо нагриза. Траву, кукца, камен. Можда полако грицка чак и то Скерлово „вечно трајање“. Али док год има и мрвице **трајања**, односно, док буде људи, (Не људи, пријатељи, док је Човека, људи су трава, кукци су...) време се може налазити и у живом, у једном непокориво *живом стању*, а не само у механичком. Анри би овде рекао – у *стваралачком* вре-

њу. На површину **трајања**, као у чорби која ври па из ње час изрони кромпирић, час колут шаргарепе, непрестано имају избијати бивша збивања и очекивани догађаји, урањати садашње мисли и будућа, тек жељена или само наслућена осећања. Хаотични чорбуљак **трајања**, тако нас је Михајло уверавао, јесте *истинско бивање* човека (Није „човека“, пријатељи, „човек“ је људан, него **Човека** – оног који достојанствено стоји над људским као храст над уједљивом копривом.). Можда би Анри такво храстолико бивање називао есенцијалним – *суштинским постојањем*. Опет, то важи за обојицу, свако постојање описиво и пописиво методама *голог разума*, тако је Скерл називао мишљења утемељена искључиво на сазнањима природних наука (голуждрavo је то, пријатељи, одбацило је ум као пуж голаћ своју кућицу, разоденуло се од умног, извукло се из кошуљице умности као немирно детенце из пелене па сад каки где не треба), и све оно докучиво величанственим инструментима тих наука, свако самерљиво, пребројиво, разбројиво, у матемичке низове угурано бивање, чијим се табелама, листама, формулама једном има стићи до истине, до „истине“ – тако је казивао, до „свих“ истина света, казао би, до тобоже, каже, сваке тајне васионе и самог човека, све то јесте још једна у дугом низу колективних заблуда људске врсте (*феле* – казаће Скерл.). То су задивљујуће вешто смишљене најновије играрије, каже, и научењачке којештарије налик онима по којима су дизане пирамиде, партенони, катедрале. Сушто постојање човека (**Човека**, поштовани колега, **Човека!**), казаће, јесте на супротној страни од тих физичких описа ствари и створења, **трајање** је, каже, изнад свих механичких творевина и створевина.

Управо тако постојећи, значи – „истински бивајући“, свесно живећи, *трајући* у стално непредвидивом врењу оног што *беше*, *јесте* и тек *биће*, сад, док заставши гледа према „четничкој“ тезги, Скерл не види оно што гледа. Изронивши изненада на површину његовог **трајања**, указује

му се двадесет година стара, већ раскувана али и нестварно јасна слика (јер такве, те нестварне, пријатељи, и јесу најјасније; чула вам замућују призоре, разум по њима производи геоцентричне варке, а једино их ум бистри, појашњава). Стојећи овог октобарског петка 13-тог, године 1995-те, пред столићем чије ножице подрхтавају под теретом звучника, управо види, гледа како се Грга Гргеч, у некој давној јесени, у лету михољском, двадесетак година млађи, огњено риђ, окићен националним заставицама и клупским грбовима, сред којих се румене крупне петокраке, креће споро, као кроз живи песак, до пола уроњен у масу фудбалских гледалаца, поседалих по свежњевима старих новина.

По мајчиној линији, још од чукундеде, сви његови, сам се тиме хвалио – били су ситничари. Љути ваљатори, баки мој, опаки ваљатори. Видре, сине мој, видре намазане. То је заправо значило да му преци до пола бејашу трговци, а од пола ситни преваранти, довитљиви да људима, уз понеку корисну, „уваљају“ (лукаво утрапе) и мноштво непотребних ситница, јефтиних тричарија, андрамоља, дрангулија – једноставно: мамипара. Дакле, као такви они не бејашу само Гргини преци, већ истовремено јесу били и примитивне једноћелијске претече сложених бакалинских организама, далеки претходници ових гигантских мега-ваљатора изцикљалих у непрегледне супер-маркете, шопинг-центре, робне куће, трговачке молове.

Опет, неколико колена Гргиних предака по оцу бејашу бунарџије на гласу, и од њих је наследио, *од оца је остануло сину*, дуге, до колена дуге мишићаве руке. Кад рашири барјачићима прекривене ручерде личи на покретну ветрењачу која се запутила у потрагу за својим одбеглим ветром. Трпељива, доброћудна публика, која би данас оним силеџијама што их такозвани новинари упорно именују навијачима, личила на погребни скуп, устаје правећи Гргечу места за пролаз, спокојно пљуцка љуспице печеног бунде-

виног семена, нутка се цигаретама, које из милоште називају пљугама, и размењују о судијима духовите *пошалице* (старији кажу *бува* или *цака*, а млађи *фазон* или *фора*). Препричавају их од седишта до седишта, дотурају од увета до увета, попут једне, већ класичне, *антологијске* (они кажу *старе добре*), која својим бројним варијацијама, слично хитнутом облутку што пљеском заталаса мирну воду, увек та *стара добра бува/фора* на пучини гледалаца произведе бројне кругове смеха, казујући како главни арбитар појма нема да му је утакмица већ почела. Трчкара нам, комшо, по терену кô лане, ал' у глави кô да још везује учкур на гаћама. Јес', брате, свира кô да суди из свлачионице, кô да није ни изашô на траву. 'Ало, спаваона! Па видиш ли бре, друг судац, у кол'ком ти опсајду тај главоња! Кô да је дошô на кафицу код гоше. Секући закикотане таласе *старе добре*, као нека шајка с разнобојним једрима, Грга повремено застане да би се онима који устају захвалио једва приметним климањем своје главе-буктиње, и како би над њиховим, кад сасвим потоне, утоне облутак навијачког смеха, заорио оно своје:

'Ајмо, 'ајмо навијачи: капе, капе, заставице!

'Ајде и ви гледачи: сусам, сусам, ораснице.

'Ајмо, 'ајде...

'Ајде, 'ајмо...

Сада, двадесет година касније, прво се зачуло још једно праскаво *клик!*, и онда, грубо ућуткана, пресечена непријатним пуцњем у звучницима – утихну мелодија четничког марша. Повици, откад му знаног гласа коначно уверише Скерла да је пред њим лично Грга Гргеч. Ето га сред некад главне градске „штрафте“ коју је чиновнички језик преименовао у „пешачку зону“, а незауостављив раст града, незајазно бујање великог насеља у несагледив велеград – од живог вечерњег шеталишта начинило је увоштане ту-

ристичку атракцију. Између тезги на којима продају сувенире у облику србијанских кљунастих опанчића, везених торбица, осликаних чокањчића и више ником потребних разгледница, једна је тезга окићена новим/старим националним обележјима на којима се уместо румених петокрака шире крила белих двоглавих орлова. Крај тезге стоји Грга и покушава неког од ужурбаних пролазника претворити у своју муштерију:

'Ајмо, 'ајде...

'Ајде, 'ајмо...

Свакако да глас јесте исти, али садржај није. Слоган је уподобљен понуди од крунисаних тробојних заставица, сребрнкастих крстова са залемљеним оцилима и црних барјачића што се пролазницама цере одштампаним људским лобањама:

'Ајмо, 'ајмо Србенде: барјаци и, кокарде!

'Ајде и ви шетачи и шетачице:

капе, капе, заставице!

'Ајмо, 'ајде...

'Ајде, 'ајмо...

Грга је раширио своје бунарцијске руке као онај огромни камени Исус на неком брду изнад града названог Рио де Жанеиро. Видели сте то, пријатељи, једном је поменуо Скерл, видели сте макар на снимку оног киклопског месију где дрежди на вечитој стражи. Али замислите само какав је то надреализам: назвати о^онолики град Реком, и то Јануарском Реком. Тај који је томе кумовао био је један прото-дадаиста. Деда-дада, пријатељи, прадеда авангарде.

Не претеруј, Мишел, па то бре исто имаш и код нас. Где? Па у Истри, није јануарска али јесте Ријека. Тако је, Стив, а доле имаш, Мишелони, имаш код Чарних Гораца и Ријеку Црнојевића. Па имаш и оне македонске селендре

Сеча Река, Црна река, Крива Река... Али зар то нису србијанске селендре, Пјер? Ма све ти је то исто Стив, селендра кô селендра. Али шта тим набрајањем доказујете, пријатељи? Ништа – ета шта! Само то да је и Балкан, поред Латиноамерике, један дадаизмом преплављен геополитички простор. Дадо-политички врт где пупе и цикљају, као и у сваком људињаку, магичне Макондо-печурке, све саме гљиве лударе. А ти, Мишел, доказујеш како умеш дотерати да некако увек буде по твом. Да л' је дадаиста бразилски, да л' је балкански – изађе увек исто: **ти** у праву. Наравно Стив, дадаизам као дадаизам, обмана разума је обмана разума. Било бразилско или балканско, бесмислено јесте бесмислено. То је била отрежњујућа и свуда важећа порука **ДАДЕ**. Њен исплажен језик био је тачна мера ондашњих људских поступака, тачан опис лудости које, како испаде, све до данас опседају житеље људског мравињака.

Дадаиста, наравно, ни тада, пре десетак година, већ одавно није било, али дадо-политичко је остало бесмислено до сада, све до сада, ево – пружило се преко целог ХХ века, управо то мисли Скерл док посматра како се на Гргиним ручердама, слично конопцу о који жене каче опрано рубље, клате мајице од јефтиног кинеског памука. По њима су наштампани ликови оних о којима гуде савремени, костимирани гуслари, а прогоне их, каже, он каже – „такозвани међународни судови за ратне злочине“, С тим „такозвани“, али условно – могли би се и ми сложити. Некакви судови као да и јесу, али да ли су баш „међународни“? И да ли су сви злочини баш „ратни“? Ваљда се тиме, кад се једном буде из отворених архива, као из јајета испилела историјска дистанца – већ неко има позабавити. Скерл би рекао: хоће, хоће – али само неко *залудан*! Јер све се то већ зна, пријатељи! Та њихова подла и гарантовано профитабилна завера, те пропагандне лажи којом је покривају као кућу црепом, па манихејска сатанизација једног малог на-

рода – све се то већ сад види. Наравно, ко хоће да види. Ко сумња и посумња у њихове кривотворене извештаје и монтиране описе, у лажне узроке и измишљене последице.

Можда. Можда и можда. Ипак ваља сачекати да се, прокљуцавши љуску дебелу макар пар деценија, излеже временска дистанца. А дотле, да се здрава сумња, она која рађа опрез, изоштрава опажање, она плодотворна, не претвори у заслепљујућу, затупљујућу, у болесну сумњичавост, ваља скепсу задржати у оквирима разума, макар и у границама оног о којем постоје толика спорења – унутар оног здравог. (Зар здрав разум, пријатељи? Пих! То вам је исто што и здрава волина. То вам пуца од једрине. Од снаге и орности. А од купуса прст пред носом не види. А ти га, Мишел, баш претера. Дада је дада, фантазија је фантазија, али разум је разум. Шта смо ако се лишимо здравог разума? Баш те волине. Ето шта, Мишел, волине.) У супротном могло би се уму, преплављеном ничим спутаном сумњичавошћу, привиђати и оно што се не види. (Не претерујем, Стив, ти не разумеш; дада је изнад сваког разума. Дада је чисти ум. И ја би радије, пријатељу, радије би и хронично трпео нападе фантазија, доживотно патио од наступа повремених привида, него да никад не видим ништа даље од носа и купуса. Да не видим ни прст пред њушком здраворазумском, или пред оном, још и гором – пред губицом голоразумском. Брате Мишелони, ич те не разумем, ни тебе ни Стива, ал' знам шта је голо и здраво, Баш ми дође да негде видим неку баш здраву, а голу.)

А Михајло управо види, гледа, како о тезгицу окачени висе календари у боји, с фотографијама преко ноћи пониклих, попут печурака изниклих народних вођа. (Јер боље ми је да сам опседнут халуцинацијама, и да сам луд, 'ма, и највећи лудак, пријатељи, него и најмањи здраворазумски глупак, волина једна самозадовољна купусом.) И види повешане постере некаквих „као“ војсковођа што их те „вође-печурке“ – да се послужимо изразом који је баш Скерл употребио описујући,

како он рече, *ове новосклепане демократуре* – ево нам их наврат и нанос инсталираше, све од грађе неотесане, накриво смандрљане, да у њима себи гајимо вође као гљиве у подрумима – дакле, такве подрумске „вође“ произведоше себи, од својих најоданијих следбеника, све одреда војеведе и све саме ђенерале. Исте фотографије, и „вођа“ и „војеведа“, само црно-беле, и поређене попут ликова матураната у некадашњим изложима, налазе се на потерницама што би да их приводе светској, Михајло каже – белосветској правди, коју деле већ поменути судови.

Једни се,
ето – мало се играли.
Играли се рата.
Нацију рађали.
У крви.
Наравно – у туђој.
Мислили – шта нâс то има коштати?
Ништа.
Скоро ништа.
Играли се.
И преиграли.
А други би сад да се играју правде.
И то ништа мање но – светске правде.
Белосветске.
И суђења космичких.
Мисле да ни њих то ништа не кошта.
Скоро ништа.
Багателна им та васељенска јуристичка лакрдија.
Добацују се законима. Гађају параграфима.
Као распуштени–запуштени ђаци,
такозвани ђаци – књигама недочитаним.
И свескама недописаним.
Играли се једни, играју се други, играће се већ и трећи,
и следећи и следећи,

а изнад њих јесте и биће – само пуст, шупаљ космос.
 Пустиња васионска.
 И нема више у тој пустари старешине
 да им спречи расап света.
 Деда Мраз је отегао папке.
 Нема га више,
 да браном поретка заустави бујање хаоса.
 Хаос им је космос, космос им је хаос,
 све им је исто, није шија него врат.
 И тако се распуштени,
 шупљи,
 запуштени
 беху играли и играли,
 али не и наиграли.
 Па би опет да се играју.
 И хоће .
 Још ће се, кад-тад, опет ће се то играти.
 А између играча,
 као обезглављене играчке у дечијем пешчанику
 – леже хиљаде мртвих.
 Њих је већ коштало.
 Згажени су страшном чизмом историје.
 Петом њеном крвавом. Као гамад.
 Сад их ископавају. Премећу. Подмећу.
 Пребројавају, препознавају.
 Деле међусобно жртве силоване, клане,
 умлаћене, спаљиване
 – деле их као пластичне жетоне после коцкарске партије.
 Жртве.
 И такозване жртве.
 Јер много шта је овде такозовано.
 И свуда је.
 Октет је октет, али Октобар је ипак испао Десети.
 Река није јануарска, целогодишња је, дугогодишња,
 није ни река, заправо јесте град.

Усред земље Јудеје рађају се Галилејаци,
јер у Витлејему се ваљда нашло кукавичјих јаја.

Јер космос је хаос,
хаос – космос, и све је тобожње,
шија и врат, трт-мрт.

И свуда је тако на свету.

Сви су криви.

Сви.

И сви у нечему невини.

На крају,

или на почетку,
свако је био виновник.

И био је страдалник.

Једног увредише, црним задужише,
– криво је узвратио. Мајку им је мајчину.

Други је скривио па му се сурово осветише.

Мајку су му мајчину.

Нетрпељивости, име ти је људи.

Homo nontolerans & homo stupidus – два брата рођена.

Бливанци сијамски.

И није их било тешко наговорити да руке кржаве.

Крв им је, људска крв, исто што и жаби вода.

Али бранили смо праведне – кажу, крекећу,
праведне су им биле те кржаве ствари.

Руке смо окре-кревавили, до лаката смо их умакали

– али трудну смо кре-кре Праведност,

плодну смо Правкре-кредност порађали.

'Тели смо, кô бабице,

на свет донети оно што је право кô стрела.

Право и здраво. А испало грбаво.

Отровна стрела.

Испало, не порођај – но крвопролиће.

Испало, не бабице – него касапи.

И касапљење правде.

Газили су, прегазили, кажу скоро ненамерно,

скоро помало смо згазили
 којекаква „љу'цка-чему-та-права“.
 Успут и људе саме.
 Скоро ненамерно.
 Онако помало.
 Мало мрцварили.
 Само док кичма не пукне.
 Само док лобања не прсне.
 А сад неког, у име и једних и других,
 и у име тих истих „љу'цких права“,
 и у име неког извесног Бил О'Кога,
 и још извеснијег Вил до'Мога,
 сад неког гази ли, га гази некаква јалова правда.
 А по ободу крвавог дечијег игралишта шетају се амебе.
 Безосећајне амебе.
 Ове безочне Грге.
 Бездушни Гргечи.
 Лешинаре по историјском стратишту у име ситног ћара.
 Крупне су звери већ разнеле, раскомадале главнину.
 Бил & Вил од Кога до Мога.
 Гутају главницу.
 Варе капитал.
 Амебама су запали тек остаци.
 Да нам продају црне мајице на којима је наштампано
 бестидно церекање *Печурака* нам националистичких.
 И њихових наврат/нанос *Војевода*.
 А јуче, колико-јуче,
 у неком свеже цркнутом јуче,
 још се то јуче не стиже ни усмрдети,
 свима се њима на челу жарила петокрака.
 Црвена.
 Свима.
 Крв-црвена.
 Као онај фењер окачен о запрежна кола.
 Поучна сличица.

То беше... , беше ли у ПРИРУЧНИКУ ЗА ПОЛАГАЊЕ ИСПИТА?
 Да! Омањи, танан уџбеник.
 За оне што би да им мука буде преголема
 кад пукне гума, а резерве нема.
 Руком је то било цртано.
 Онда све само тако – *hand made*.
 Негде у неко напред,
 кроз грдан, мрки мрак,
 вуку, цимају, тегле у кола упрегнути волови.
 Лавиран туш.
 У колору. На црном се жути мрљица месеца.
 А позади се љуљушка упаљен фењер.
 Нацртана звезда водиља.
 Црвена. Червена.
 Такав беше пропис.
 Ако си већ кренуо с воловима на пут
 – фењерче ти црвено не гине.
 И тад би свака ова *Печурка*,
 и сваки би њен *Наврат-војевода*,
 и *Нанос-ђенерал*,
 и свака алава Амеба,
 и сам би Гргеч,
 у том би колико јуче црклом јуче,
 каменовао би сваког који му ово запева.
 Ово што му сад овако трешти из мега-звучника.
 Само што тадашњем љубитељу комитског марша,
 не би требао ооволики звучник.
 Ни мањи.
 Ни најмањи.
 Тек да певне било би довољно.
 Гукни само, мамицу ти бандитску, ону издајничку...
 И мање.
 Дошло му несрећнику,
 ни сам не зна зашто,
 брег смо ледени,

дође му да звиждукањем..., леле шта ми би?
 да опонаша мелодију.
 И већ је руља загаламила.
 Узнемирена.
 Изазвана.
 Радражена.
 Не би ни стигао даље од : *♫♫ Спремте се, спремте ♫...*
 а овај Грга Амеба би га шаком.
 У главу.
Homo nontolerans.
 У главу се змија затуца.
 У главу би гују Грга , један „јучера'њи“ Гргеч,
 онај *јучера'њи* што је недељом веслуцао
 по бари навијачкој,
 онај што беше шајка стадионска,
 а не улични шајкач.
 Ова садашња лицемерна, уличарска шајкача.
 Обрушио би се *јучера'њи*
 на звиждукавог зликовца.
 Јер космос им је хаос, јер шија јесте врат,
 за врат ћу те мамицу ти бандитску, ону ти назадну...
 Јер једина људска сталност јесте несталност људска.
 Људи су тегле које можеш напунити и слатким пекмезом
 и љутим ајваром. И зарђалим ексерима.
 Или их ставити празним.
 Тегли је свеједно. Све јој је исто.
 Важно да нешто запрема.
 Било шта.
 Макар и шупљину.
 Свету шупљину.
 Праведну празнину.
 Свето Шупље и празно Право,
 у чије име хоће да бије и убије,
 – да му ја све по списку оном зликовачком.
 И зато би ови ретронти, ове обезумљене додоле,

ова отпамећена река садашњих,
 док бејаху онако јучерашње јучера'њи
 онако љуто озвездани, силно опетокрачени,
 они би као разјарени, *„Спремте се, спремте“*...
 као незадрживо разгневљени, *„Спремте се“* ...
 скотски разбешњени као распомамљена, *„Спремте“*... живина
 бесомучно би насрнули на звиждукавог несрећника.
 Већина би тако учинила,
 већина ових што се сада на штрафти весело ките
 белим орлом и таквом лобањом, дај ми, мајсторе, двије;
 и мени две, комшо, једна–кô–ниједна.
 И не само већина, тек већина – него сви.
 Сви би нагрнули.
 До једног.
 Али до – јер Један не би.
 То је онај, увек Један,
 често и једини,
 Човек међу људима,
 онај по страни,
 онај што им квари правило,
 њега ће, гада – после ће га.
 Мамицу му настрану...
 И насрнули би тада као што су они пензионери јутрос.
 Изгибоше пензоси отимајући се о „џаба-лебац“.
 Журнуше на онај подлачки подметнут,
 на бајат демагошки мамац.
 Делио га какав Покрет за преокрет.
 Нашли одлично место за предизборни митинг.
 Увек празно, увек пространо – трбух сиромаша.
 Навали.
 Удри.
 Гази.
 Сад за прави, за бајати, а некад за врућ.
 За тазе лебац идеолошки.

*Јер не живи човјек о самом хљебу, но од сваке ријечи која
излази из уста... па зато удри банду.
Матер им крваву! Удри!
... од ријечи што излази из уста Божјих.
И што једном јесте излазила из уста Брозјих.
И данас из уста Другзјих. И сутра ће из Трећзјих.
Јер поверова му Ђаваол.
Види ,види, ша'ну Ђаваол Јозефу Г., ријеч је јача од хљеба.
И повјерова му Јозеф Г. *Repetitio est mater veritatis.*
И други повероваше. И вјерују и вероваће.
Голим речима. Како тад – тако сад.
Зато би газили и згазиће сваког
који је макар и речју био или јесте
против оне румене или ове злаћано озвездане,
оне данас мртве им ове сутрашњице.
Ма и звиждуком против оне или ове
нацртане будућносшњице.
Дајте да ми судимо мрачњаку! Назадњаку!
Ж Ђав'лом ми нашô гад, поред онол'ког нам колхоза,
СДЕЛАНО В СССР,
поред онол'ке задруге нам народне,
нашô ж Ђав'лом ненародним да нам тикве сади.
За сваког таквог гада звиждукавог,
да се они питаше,
јес', да се ми питамо – зна се!
Зна се – јер увек само једно значи такво ми – линч,
(lynch – MADE IN USA).
Суд гомиле & задружно вешање,
смијешано – најлакше се пије.
Баш као што су на овом истом месту,
баш овде,
над мојом главом,
пре педесет година,
у неком прекјучерашњем колико-јуче,
неки Немци,*

они хитлерови,
 дакле, једни не-Немци, дакле немци
 – они су у име своје кукасте,
 одавно им цркле ондашњице,
 у име неке тамо грозотом напредне
 и ужасима недостижне сутрашњице,
 о канделабре су вешали назадне.
 Непарним су данима вешали назадне Јевреје.
 А парним назадне Србе.
 По реду.
 Непарни Јевреји, па Срби.
 Парни Срби, па онда Јевреји.
 А кроз неки од оних прозора све то посматра
 бивши велепосланик Краљевине Југославије у Берлину.
Die seine Exellenz, Herr Andric.
 Или како ли су га већ Швабе титулисале.
 Да ли се **Herr Andric** згражавао?
 Да ли се чудило
 сећајући се дипломатских **bitte & danke** пријема?
 Да ли се запањило памтеће *Ich liebe dich* флертовања
 на берлинским *Unter den Linden* променадама.
 Или је знао? Знао ли је?
 Мора да јесте !
 Јесте!!!
 Јесте-јесте, знао је то госпар Иво.
 Јер зашто би му Турци у роману, тако страшно,
 онако дуго, онолико мучно, тако натуралистички,
 па сви су то... још од школске лектире,
 – заувек су запамтили,
 и памтиће како те исте, 1941. године,
 на скелама изнад Дрине, натичу књишки Агарјани
 бунтовног, стрељаног Радисава на теразијски колац.
 А народ српски, већином онај потурчени,
 окупљен на обалама реке,
 гледа како, усред пролећног Београда, у лето 1569те,

тијело се Радисављево љуља на гестаповским вешалима,
 а душа му с неба спокојно пљуцка
 у мутне, у јесење вирове Дрине.
 Код османлија, брацо мој, није било *pardon madame*,
 да подмажемо мало, и томе слично.
 Зграби, мучи, кољи.
 Знао је то и грешни Радисав,
 док им је рушио ћуприју.
 Али ви – ви Ви,
 ви са бечким школама, пинакотекама, библиотекама
 и плавим дунавима,
 са својим **bitte-danke danke schön**,
 исте сте такве *битанге* сте крволочне.
 Иваново *перо* и данас тако грува ли, грува мастилом
 по крвожедном, распамећеном адолфовом герману.
 Не може јаче – али трајније,
 трајније него сва исукана,
 и одавно умукла артиљерија оног рата.
 Светског рата.
 Сваког рата.
Calamus – крхко, ломно *перо*,
 ипак на крају *надјача*,
calamus fortior gladio – надживи *мач*.
 Сваки мач, битанге.
 Исти сте, матер вам, варвари крволочни,
 псује и данас те швабе Радисав, „грца Влах с коца“,
 псећи да скапавате, кô пас паски.
 Јер иста сте псета,
 турци сте – и поред тог фемкања:
 „Изволите, молићу, **bitte schön**, назадна господо!“.
 Педанти људождерни,
 укољице аритметичке.
 Уљудна ханџар дивизија.
 Само по реду молим, **danke schön**.
 Јевреји па Срби.

Срби па Јевреји.
 Парни па непарни.
 Да л' сте, молићу фино, назадно парни, стока словенска,
 ил' сте ми, недајбоже, назадни па још и непарни,
 она шестокрака гамад Давидова.
 Изволите, молићу, врат у напредну омчицу.
 Тако су Србе.
 И тако Јевреје.
 А браћу Цигане, замисли – нису.
 Њима ништа, брацо мој.
 За њих ни тада није било реда.
 Њих само стрељаху.
 У потиљак удри цигу, па затрпавај – кô пашче.
 Кô цркотину.
 Ни мртвом се брату цигојнеру не допушта
 на свет нам гледати одозго.
 С висока.
 То је само за небеске народе.

О^{мча} н
 е
 б
 е
 с
 к
 а